

Het heiligenboek

De schoonheid van Johannes van Fiesole Tom Zwaenepoel

Wie de Santa Maria sopra Minerva in de Eeuwige Stad bezoekt, stapt wellicht achteloos de grafsteen van Johannes Van Fiesole voorbij. Nochtans zijn de aangebrachte woorden beslist de moeite waard om er even halt bij te houden en na te denken. De tekst luidt: „Ik wil niet geprezen worden omdat ik een goede schilder was, maar wel omdat mijn kunst alleen de verheerlijking van God diende.”

Johannes Van Fiesole wordt onder de naam Guido omstreeks 1387 geboren in Vicchio di Mugello bij Firenze. Vanaf zijn zestienste wil hij het ‘geheim van Christus’ in de schoonheid van de kunst uitdrukken. Hij wordt schilder. Omstreeks 1420 treedt hij in bij de dominicanen van San Domenico in Fiesole, eveneens bij Firenze. Zijn kloosternaam, Fra Giovanni (broeder Johannes), herinnert aan de stichter van het convent, Giovanni Dominici. Afgezien van zijn verblijf in San Marco (1441-1445) en Rome (1445-1450), waar hij voor Eugeen IV en Nicolaas V in het Vaticaan werkzaam is, leeft Johannes in zijn klooster, dat hij van 1450 tot 1452 als prior leidt. Hij sterft in 1455.

Johannes is zo nederig dat hij weigert bisschop te worden. Hij acht zichzelf immers niet bekwaam om mensen te leiden. Wanneer paus Nicolaas V hem op

zekere dag aan tafel uitnodigt, weigert hij op die uitnodiging in te gaan zolang hij niet de toestemming heeft van zijn prior.

Het is geen toeval dat Johannes’ keuze valt op de pas opgerichte bedelorde. Bij de dominicanen kan hij het contemplatieve met het actieve verbinden. Daar kan hij de nederigheid en de wereldopenheid met het zuivere licht van diep geloof verweven. Daar kan hij actief zijn als monnik, predikant en schilder. Zoals bij iedere predikant geven zijn eigen levenservaringen impulsen voor ideeën, maar als schilder-frater kiest hij voor visuele en niet voor akoestische beelden. In een tijd waarin althans in het Westen de boekdrukkunst nog niet is uitgevonden, zijn fresco’s en altaarschilderijen voor de gelovigen welkome informatiebronnen voor geloofsinhouden. Met het intellectuele en liefdevolle licht van zijn kunstwerken, de aanschouwelijke vorm, het lyrische gevoel en de fascinatie verrijkt hij ook zijn medebroeders. Zo zijn de tientallen fresco’s in de sobere kloostercellen van San Marco in Firenze door hun theologische schoonheid en ascetische vormgeving hoofdzakelijk bestemd voor meditatie. Of hoe een schilder de ‘predikant van de preekbroeders’ wordt.

Fra Angelico richt de blik van zijn broeders op de kern van het mysterie van God, de menswording, het lijden en de dood, waardoor Gods wijsheid zich openbaart in de zwakte van het kruis. In zijn *Sacra conversazione (Madonna delle Ombre)* bijvoorbeeld betreft hij de ‘toeschouwers’ onmiddellijk bij het heilige gebeuren doordat de afgebeelde heiligen in een open cirkel rond de Madonna staan. Zo voert hij hen binnen in Gods mysterie. In de Italiaanse kunst van de veertiende tot en met de zestiende eeuw is de afbeelding van een *Sacra conversazione* (heilig gesprek) tussen Maria (op een troon met het kind Jezus) en haar omringende heiligen zeer populair. De afgebeelde figuren zijn meestal heiligen van aanzien uit de woon- of werkplaats van de kunstenaar.

Fra Angelico behoort tot de grootste schilders van de Italiaanse renaissance. Tot zijn belangrijkste werken behoren naast de fresco’s in San Marco ook de muurschilderingen in de naar Nicolaas V genoemde Cappella Niccolina. In deze kleine Vaticaanse kapel ‘vertelt’ de schilder fragmenten uit het leven van de diakenmartelaren Stefanus en Laurentius. Op de drempel van de renaissance schildert Fra Angelico onderwerpen van de vrome middeleeuwen, alsof de tijd stil

is blijven staan, maar hij doet dat met perfectie en in de stijl van de nieuwe epoche, waarvan hij de technieken superieur beheerst. Met zijn zachte en vrome schilderij, zijn mysterieuze kleuren, bovenaardse mooie gezichten, rustig-poëtische en passioneel-mystieke beeldspraak krijgt de dominicaan-schilder de allures van een ‘engelachtige’ (Angelico). Niet toevallig schildert hij bij voorkeur madonna’s en engelen die musiceren of Jezus’ geboorte aankondigen.

Tom Zwaenepoel, *Het Heiligenboek. Levenswijsheid van honderd en enige heiligen*, Lannoo, Tiel, 2008, ISBN 978 90 209 8041 7. Dit boek is helaas uitverkocht.

Omroep

18 april, 21 uur, VRT één. Eerste aflevering van de vierdelige documentaire *Convoi exceptionnel*, over drie toekomstige artsen die naar Tanzania trekken om er een ambulance met bij elkaar gesprokeld medisch materieel van Dar Es Salaam naar het ziekenhuis bij Arusha te brengen.

19 april, 15.01 uur, Canvas. *Back in the USSR*, vierdelige documentaire serie waarin Stefan Blommaert en Jan Balliauw, Ruslandkenners en goede vrienden, twintig jaar na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie terugkeren naar plekken waar ze historische gebeurtenissen versloegen.

20 april, 14.05 uur, VRT één. *Le petit Nicolas*, Frans-Belgische komedie uit 2006, geslaagde verfilming van de gelijknamige onweersaanbare verhalenreeks van scenarist René Goscinny en tekenaar Jean-Jacques Sempé over scholier Nicolas in het Frankrijk in de jaren 1960.

20 april, 15.45 uur, VRT één. *De topcollectie van...* Selectie uit de vele duizenden uren televisieopnames van muziekoptredens die het VRT-archief rijk is. Elke aflevering staat een ander thema centraal, vanmiddag de optredens van *Nicole en Hugo*.

De vrome kudde

Visserslatijn Ingezonden door Olivier Chevolet

Koningin Paola is op bezoek in Oostende. Natuurlijk mag een kijkje aan boord van een vissersschip niet ontbreken op haar programma. Benieuwd blik de koningin in het koelruim, waar de verse kabeljauw ligt opgeslagen. Vriendelijk vraagt ze om welke vis het gaat. De visser wil uitermate beleefd zijn en antwoordt:

– Dat is kabeljou, pardon majesteit, kabelu.

Crisis Ingezonden door Jan Umans

Vannacht heeft een inbreker bij me ingebroken. Hij zocht naar geld.

Ik ben opgestaan en heb mee helpen zoeken...

Parking Ingezonden door Jan Umans

Koen reed al vijfmaal het blokje om, maar nog altijd is er nergens een parkeerplaats vrij. Zegt zijn vrouw:

– Dat is nu toch eens altijd hetzelfde met jou! Iedereen vindt een plaatsje, behalve jij!

In onze Kerk mag best wat meer gelachen worden. Dat blijkt ook de uitdrukkelijke wens van heel wat lezers. Die proberen we in deze rubriek op hun wensen te bedienen. Wekelijks één of meerdere mopjes, leuke anekdotes, bedenkingen, woordspelingen... Kent u er nog een leuke? **KERK & Leven · Vrome Kudde**, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, fax 03 210 08 49, e-mail devromekudde@kerknet.be.

vet-puistje weerklink	↓	onvriendelijk Europeaan	↓	groot-ouder	↓	regel-maat vrees	↓	barens-pijn rijsmiddel	↓
↓	8	↓	↓	speel-ruimte famielid	→	↓	↓	↓	↓
deel van Frankrijk studenten-restaurant	→	↓	↓	↓	↓	↓	↓	2	↓
↓	↓	6	↓	↓	verlaagde toon kunst-werk	→	1	↓	keurslijf
Italiaans brood	inleidend gedeelte	↓	snij-werktuig goed zo!	→	↓	↓	te koop maand	→	↓
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	vulkaan op Sicilië	↓
grappen-maker gespannen	3	↓	↓	kolen-emmer	↓	↓	voor-zetsel grond om boerderij	→	↓
↓	↓	↓	↓	↓	delfstof	→	↓	↓	↓
kunst-mens	↓	uitstal-raam	→	↓	↓	↓	↓	7	↓
↓	↓	↓	5	↓	etage-woning	→	↓	↓	4

Ontdek meer en andere puzzels in onze puzzelboeken en -tijdschriften.

DEPUZZELAAR

© De Puzzelaar

Oplossing van de puzzel van vorige week: BORDEREL

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---